

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 532/2014-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. septembra 2014 predbežne prerokoval sťažnosť A. P., zastúpenej advokátom JUDr. Miroslavom Kriškom, Advokátska kancelária, Rázusova 79, Brezno, vo veci namietaného porušenia čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na zohľadnenie záujmu pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa, práva dieťaťa formulovať vlastné názory a byť vypočutý v súdnom konaní podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom a rozsudkom Okresného súdu Brezno sp. zn. 8 P 147/2011 z 31. októbra 2013 a postupom a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 13 Cop 98/2013 z 20. mája 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. júla 2014 doručená sťažnosť A. P. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru, práva na zohľadnenie záujmu pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa, práva dieťaťa formulovať vlastné názory a byť vypočutý v súdnom konaní podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Okresného súdu Brezno (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 P 147/2011 z 31. októbra 2013 (ďalej len prvostupňový rozsudok“) a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 Cop 98/2013 z 20. mája 2014 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka ako matka maloletej K. S. (ďalej len „maloletá“), podala návrh na obmedzenie, prípadne zákaz styku otca s maloletou. Konanie o návrhu matky bolo spojené s konaním sp. zn. 8 P 147/2011, ktorým sa otec maloletej domáhal zverenia maloletej do striedavej osobnej starostlivosti. Okresný súd v spojenej veci rozhodol prvostupňovým rozsudkom tak, že výrokom uvedeným v bode 1 zamietol návrh otca na zverenie maloletej do striedavej starostlivosti oboch rodičov, výrokom v bode 2 návrh matky na obmedzenie, prípadne zákaz styku otca s maloletou zamietol, výrokom v bode 3 upravil styk otca s maloletou, výrokom v bode 4 uložil povinnosť matke umožniť styk otca s maloletou, výrokom v bode 5 zrušil výchovné opatrenie (rodičov podrobiť sa odbornému poradenstvu u psychológa Úradu sociálnych vecí a rodiny Brezno), výrokom v bode 6 uložil výchovné opatrenie (rodičov podrobiť sa odbornému poradenstvu v Centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Brezno), výrokom v bode 7 určil, že

účastníci nemajú právo na náhradu trov konania, a výrokom v bode 8 uložil povinnosť rodičom nahradiť štátu trovy konania.

Sťažovateľka nespokojná s výsledkom konania podala proti prvostupňovému rozsudku odvolanie. Sťažovateľka odvolaním napadla výroky č. 2, 3, 4, 6 a č. 8 prvostupňového rozsudku. Krajský súd napadnutým rozsudkom výroky prvostupňového rozsudku napadnuté odvolaním potvrdil ako vecne správne a v poučení uviedol, že proti uvedenému rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Sťažovateľka v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu namieta a veci konajúcim súdom vyčíta jednak nesprávne právne posúdenie veci, nedostatočné dokazovanie, pričom všetky jej námietky smerujú a koncentrujú sa v námietke odňatia možnosti konať pred súdom. Z uvedeným korešpondujú aj základné práva, ktorých ochrany sa domáha a ktoré mali byť napadnutými rozsudkami porušené. Ide o princípy spravodlivého procesu, najmä rovnosti účastníkov v konaní, kontradiktórnosti, pričom sťažovateľka výslovne na viacerých miestach v sťažnosti tvrdí, že jej postupom súdov bola odňatá možnosť konať, keď súd jej neumožnil vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, niektoré navrhované dôkazy súdy nevykonali, v tejto súvislosti sťažovateľka hlavne namieta tú skutočnosť, že okresný súd nenariadil výsluch maloletej. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka odvodzuje a dochádza k záverom o porušení jej práv podľa Dohovoru o právach dieťaťa.

V závere svojej sťažnosti sťažovateľka na základe uvedeného tvrdí porušenie svojich označených práv a navrhuje vydať tento nález:

„1. Právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Brezno zo dňa 31.10.2013, č. k. 8P/147/2011-527, postupom Krajského súdu v Banská Bystrica z 20.05.2014 sp.zn. 13Cop/98/2013-582 porušené bolo.

2. Právo sťažovateľa na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných postupom Okresného súdu Brezno zo dňa 31.10.2013, č. k. 8P/147/2011-527, postupom Krajského súdu v Banská Bystrica z 20.05.2014 sp.zn. 13Cop/98/2013-582 porušené bolo.

3. Právo sťažovateľa na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Brezno zo dňa 31.10.2013 č. k. 8P/147/2011-527, postupom Krajského súdu v Banská Bystrica z 20.05.2014 sp.zn. 13Cop/98/2013-582 porušené bolo.

4. Právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných postupom Okresného súdu Brezno zo dňa 31.10.2013 č. k. 8P/147/2011-527, postupom Krajského súdu v Banská Bystrica z 20.05.2014 sp.zn. 13Cop/98/2013-582 porušené bolo.

5. Právo sťažovateľa na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Brezno zo dňa 31.10.2013 č. k. 8P/147/2011-527, postupom Krajského súdu v Banská Bystrica z 20.05.2014 sp.zn. 13Cop/98/2013-582 porušené bolo.

6. Právo sťažovateľa na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Brezno zo dňa 31.10.2013 č. k. 8P/147/2011-527, postupom Krajského súdu v Banská Bystrica z 20.05.2014 sp.zn. 13Cop/98/2013-582 porušené bolo.

7. Právo sťažovateľa na to, aby štátne orgány konali iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon podľa článku 2 odsek 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Brezno zo dňa 31.10.2013 č. k. 8P/147/2011-527, postupom Krajského súdu v Banská Bystrica z 20.05.2014 sp.zn. 13Cop/98/2013-582 porušené bolo.

8. Právo sťažovateľa na právo dieťaťa formulovať vlastné názory a byť vypočutý v súdnom konaní podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Brezno zo dňa 31.10.2013 č. k. 8P/147/2011-527, postupom Krajského súdu v Banská Bystrica z 20.05.2014 sp.zn. 13Cop/98/2013-582 porušené bolo.

9. Rozsudok Okresného súdu Brezno zo dňa 31.10.2013 č. k. 8P/147/2011-527, rozsudok Krajského súdu Banská Bystrica z 20.05.2014 sp.zn. 13Cop/98/2013-582 sa zrušujú a vec sa vracia na ďalšie konanie.

10. Okresnému súdu Brezno sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8P 147/2011 konal bez zbytočných prieťahov.“

Zároveň si právny zástupca v mene sťažovateľky uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

Podľa zistenia ústavného súdu sťažovateľka nepodala proti napadnutému uzneseniu krajského súdu dovolanie.

Sťažovateľka písomným podaním doručeným 30. júla 2014 doplnila svoju sťažnosť, v ktorom formulovala svoju žiadosť o odloženie vykonateľnosti, avšak bez toho, aby spresnila, respektíve formulovala jednoznačne, ktorých rozhodnutí sa má odloženie vykonateľnosti týkať. V doplnení však rozšírila aj svoju argumentáciu v tom smere, že *„pre skúmanie podstaty sťažnosti k porušeniu práva na prístup súdu“* dáva sťažovateľka do pozornosti, že *„v rozhodovacej praxi súdov SR, ako GP SR sú rozdielne prístupy pri posudzovaní prípustnosti dovolania“*. V tomto smere poukázala na právne závery vo veciach *„I. ÚS 136/08, III. ÚS 29/09 a III. ÚS 39/2010 a naopak zase nález US SR sp. zn. II. ÚS 398/08“*.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne

neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Pokiaľ ide o napadnutý postup a prvostupňový rozsudok okresného súdu, ústavný súd pripomína, že z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky prvostupňovým rozsudkom ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať rozhodnutie okresného súdu, keďže ho už preskúmal na základe odvolania krajský súd, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť sťažovateľke ochranu jej právam.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť v tejto časti smerujúcej proti prvostupňovému rozsudku okresného súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, IV. ÚS 155/2010).

2. Sťažovateľka svojou sťažnosťou namietala aj porušenie označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Ako už bolo uvedené, podstata námietok sťažovateľky vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu smeruje a je koncentrovaná v tvrdení, že postupom súdov jej bola odňatá možnosť konať z dôvodov nevykonania dôkazu (najmä výsluch maloletej), ďalej v tejto súvislosti sťažovateľka uvádza aj to, že bola porušená rovnosť v konaní, ako aj princíp kontradiktórnosti, z čoho následne vyvodzuje aj porušenie ostatných označených práv. Sťažovateľka vlastne tvrdí, že jej napadnutým rozsudkom krajského súdu bola odňatá možnosť konať. V neposlednom rade sťažovateľka namieta aj to, že krajský súd nesprávne vec posúdil.

Podľa § 237 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Podľa § 238 ods. 4 OSP dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

Ústavný súd pripomína, že dovolanie považuje za účinný právny prostriedok nápravy porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (postupom súdu bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom) (m. m. II. ÚS 31/00, II. ÚS 102/04, III. ÚS 182/2012).

Z princípu subsidiarity ako jedného zo základných pojmových znakov právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ochranu pred ústavným súdom nemožno využiť súčasne alebo pred inými prostriedkami nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, ale že sťažnosť je prípustná iba vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných právnych možností nápravy naďalej dochádza k porušovaniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 21/02).

Znemožnenie uplatnenia procesných práv, ktoré by inak mohol účastník pred súdom uplatniť a z ktorých bol v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčený, je vadou konania v zmysle § 237 písm. f) OSP. Takáto vada zakladá prípustnosť dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, pričom dovolací súd musí na ňu vždy prihliadnuť.

V situácii, keď dôvody sťažnosti sú koncentrované do námietky odňatia možnosti konať pred súdom a nesprávneho právneho posúdenia sťažovateľkinej veci krajským súdom, sťažovateľke nič nebránilo podať proti rozhodnutiu krajského súdu dovolanie, pričom prípustnosť svojho dovolania mohla oprieť o citované ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku a v rámci dovolacieho konania sa domáhať ochrany označeného základného práva podľa ústavy. Podľa zistenia ústavného súdu však sťažovateľka dovolanie nepodala, preto je potrebné urobiť záver, že nevyčerpala dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý jej zákon na ochranu jej práv účinne poskytuje a na ktorého využitie bola oprávnená. Ústavný súd preto považuje sťažnosť sťažovateľky v tejto časti za neprípustnú.

V súvislosti s argumentáciou právneho zástupcu o vyčerpaní dostupných účinných prostriedkov nápravy, ktorá spočíva v spochybnení jeho povinnosti podať dovolanie, ak je prípustné [pričom sťažnostné námietky sa subsumovateľné pod príslušný dôvod prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, pozn.]), s poukazom na svoje konkrétne rozhodnutia ústavný súd k uvedeným rozhodnutiam III. senátu uvádza, že tieto práve naopak nepodporujú argumentáciu sťažovateľky a jednak je v nich vyjadrená všeobecne povinnosť využiť dovolanie proti rozhodnutiam súdu podľa zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“), pokiaľ uvádzaný nález II. senátu sa týka otázky prípustnosti dovolania v prípade rozsudku o rozvode manželstva. Ústavný súd preto v tejto súvislosti konštatuje, že v posudzovanom prípade jednoznačne bez akýchkoľvek pochybností bolo možné podať dovolanie, keďže sťažovateľka svojím odvolaním napádala hlavne výroky o zamietnutí obmedzenia, respektíve zákazu styku otca s maloletou, výrok o úprave styku otca s maloletou a výrok o povinnosti matky umožniť styk otca s maloletou, pričom § 238 ods. 4 OSP presne ustanovuje, v ktorých prípadoch ide o výnimku z pravidla o neprípustnosti dovolania vo veciach podľa zákona o rodine. Z uvedeného je zrejmé, že v posudzovanom prípade ide o výnimku z neprípustnosti

dovolania, pretože odvolaním napadnuté výroky, ktoré boli predmetom rozhodovania v konaní pred krajským súdom, sa týkali práve obmedzenia alebo pozbavenia rodičovských práv a povinností a priznania rodičovských práv otca k maloletej.

Sťažovateľkina argumentácia, že nespĺnila podmienku vyčerpania opravného prostriedku z dôvodov nejednotnosti rozhodovacej praxe ústavného súdu, je neadekvátna, nepravdivá a zároveň aj neaplikovateľná na jej prípad, preto ústavný súd konštatuje, že neakceptoval argumentáciu sťažovateľky v tomto smere, a ďalej konštatuje, že v danom prípade ani neboli tvrdené iné okolnosti hodné osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Z týchto dôvodov ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť v tejto časti už pri jej predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú.

Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že jeho pozornosti neunikli ani časové súvislosti prípadu a s ním spojené účelové argumenty právneho zástupcu sťažovateľky, pretože podľa zistení ústavného súdu napadnutý rozsudok krajského súdu bol sťažovateľke, respektíve jej právnenému zástupcovi doručený 28. mája 2014, nadobudol právoplatnosť 2. júna 2014, teda lehota na podanie dovolania sťažovateľke uplynula 3. júla 2014 (podľa § 240 ods. 1 OSP) a samotná sťažnosť (21. júla 2014), ako aj doplnenie podania (28. júla 2014) s uvedenou argumentáciou bolo podané na poštovú prepravu po uplynutí lehoty na podanie dovolania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. septembra 2014